

การพัฒนาระบบการฝากครรภ์ เพื่อลดอุบัติการณ์การคลอดก่อนกำหนด

นางสาวสบันงา พิทักษา

โรงพยาบาลเบญจลักษณ์เฉลิมพระเกียรติ ๘๐ พรรษา

E-mail: sabannga.pita@gmail.com

บทคัดย่อ

การป้องกันภาวะ Maternal dead และ Birth asphyxia ซึ่งองค์การอนามัยโลก (WHO) ได้กำหนดไว้ใน Patient safety goal หมวด E โรงพยาบาลเบญจลักษณ์เฉลิมพระเกียรติ ๘๐ พรรษา มีบทบาทในการเฝ้าระวัง ค้นหาความเสี่ยงของหญิงตั้งครรภ์ก่อนส่งต่อไปยังโรงพยาบาลแม่ข่ายเพื่อพบแพทย์เฉพาะทาง หญิงตั้งครรภ์ที่มารับบริการที่โรงพยาบาลเบญจลักษณ์เฉลิมพระเกียรติ ๘๐ พรรษา งานการพยาบาลผู้คลอด ซึ่งให้บริการฝากครรภ์เสี่ยง บริการการคลอด และส่งต่อ โดยพบว่ามีจำนวนหญิงตั้งครรภ์คลอดก่อนกำหนดในปี 2564 – 2568 เท่ากับ 1, 1, 1, 1 และ 0 (ราย) ตามลำดับ คิดเป็นร้อยละ 6.25, 25, 8.33, 6.67 และ 0 ตามลำดับ มีจำนวนหญิงตั้งครรภ์ที่มีภาวะเจ็บครรภ์คลอดก่อนกำหนดได้รับการส่งต่อไปยังโรงพยาบาลที่มีศักยภาพสูงกว่าในปี 2564 – 2568 เท่ากับ 1, 5, 8, 0 และ 1 (ราย) ตามลำดับ จากการปฏิบัติตามแนวปฏิบัติ ยังพบปัญหาการเจ็บครรภ์ก่อนกำหนด และส่งผลให้เกิดการคลอดก่อนกำหนด ยังมีเพิ่มมากขึ้น ที่สำคัญคือการคัดกรองความเสี่ยงต่อการคลอดก่อนกำหนดตั้งแต่การฝากครรภ์ครั้งแรก การสื่อสารระบบเป็นเรื่องที่สำคัญเพื่อให้เครือข่าย หรือผู้ดูแลการฝากครรภ์ได้รับทราบและปฏิบัติอย่างถูกต้อง ครบถ้วน เนื่องจากที่ผ่านมา การสื่อสารที่ไม่ชัดเจน การเปลี่ยนบุคลากรผู้รับผิดชอบงาน ส่งผลให้การค้นหาความเสี่ยงไม่ต่อเนื่อง มีผลทำให้เกิดหญิงตั้งครรภ์ที่มีความเสี่ยงคลอดก่อนกำหนดได้รับการดูแลที่ล่าช้า ดังนั้นงานการพยาบาลผู้คลอดจึงมีแนวคิดพัฒนาระบบการป้องกันการคลอดก่อนกำหนดในกลุ่มหญิงตั้งครรภ์ที่มารับบริการ เพื่อใช้ในการเป็นแนวปฏิบัติให้เป็นระบบเดียวกัน สามารถคัดกรองความเสี่ยงต่อการคลอดก่อนกำหนดเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ค้นหาหญิงตั้งครรภ์ที่มีความเสี่ยงได้รับการรักษาหรือส่งต่อพบแพทย์เฉพาะทางได้ทันที่ที่ ลดอุบัติการณ์การคลอดก่อนกำหนด โดยมีขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้

- 1) สร้างระบบคัดกรอง คัดกรองความเสี่ยงประวัติการคลอดก่อนกำหนด หญิงตั้งครรภ์ทุกรายต้องส่ง Lab การคัดกรองความเสี่ยงต่อการคลอดก่อนกำหนด เมื่อมาพบแพทย์ตามเกณฑ์
- 2) สร้างระบบการส่งต่อ จัดระบบการส่งต่อหญิงตั้งครรภ์ที่มีภาวะเสี่ยงครรภ์คลอดก่อนกำหนด มี group line ในการติดต่อประสานงาน
- 3) จัดอบรมเชิงปฏิบัติการแนวทางการฝากครรภ์ให้กับบุคลากรในเครือข่ายในเรื่องระบบบริการฝากครรภ์คุณภาพ การคัดกรองความเสี่ยง ปีละ 1 ครั้ง
- 4) สร้างระบบให้คำแนะนำหญิงตั้งครรภ์ที่มีภาวะเสี่ยงคลอดก่อนกำหนด มีจัดกลุ่มโรงเรียนพ่อแม่ในการให้ความรู้แก่หญิงตั้งครรภ์ที่มีภาวะเสี่ยงในการเกิดการคลอดก่อนกำหนด ผลลัพธ์การดำเนินงาน พบว่าอัตราการคลอดก่อนกำหนดในหญิงตั้งครรภ์ที่ฝากครรภ์ที่โรงพยาบาลเบญจลักษณ์ฯ ปี 2568 คิดเป็นร้อยละ 2.35 (1 ตุลาคม 2567 – 30 เมษายน 2568)

สรุปผลการศึกษา การพัฒนาระบบฝากครรภ์ เพื่อลดอุบัติการณ์การคลอดก่อนกำหนด พบว่าจะประสบผลสำเร็จได้ ต้องมีการร่วมมือจากเครือข่าย สหวิชาชีพ ในการคัดกรองหญิงตั้งครรภ์ที่เสี่ยงคลอดก่อนกำหนด และได้รับการส่งต่อเพื่อเข้ารับการรักษาได้ทันที่ที่ ผู้ป่วยและญาติให้ความร่วมมือในการรักษา ส่งผลให้อุบัติการณ์เจ็บครรภ์คลอดก่อนกำหนดลดลง สามารถตั้งครรภ์ต่อได้จนอายุครรภ์ครบกำหนดและสามารถดูแลทารกที่คลอดก่อนกำหนดได้อย่างปลอดภัย

คำสำคัญ : ระบบคัดกรอง, คุณภาพการฝากครรภ์, การคลอดก่อนกำหนด, ทีมฝากครรภ์เครือข่าย